

Demográfiai helyzetkép

Kántor Zoltán

A Magyarországgal szomszédos országokban, 2021–2022-ben lezajlott népszámlálásainak csak a felvidéki magyarságra vannak végleges, részletes és feldolgozott adatok (Harrach, 2023). Romániában és Szerbiában még nem közzétették a településszintű adatokat. Ukrajnában 2001 óta nem tartottak népszámlálást. Egyik országban sem közzétettek még olyan részletes adatokat, hogy a vegyes házasságok legfrissebb trendjei vizsgálhatók legyenek.

A legutóbbi népszámlálások eredményei alapján mindegyik külhoni nemzeti rész lélekszáma csökkent. A rendszerváltás óta az erdélyi magyarok száma csaknem 40%-kal, a felvidékieké 20%-kal, a vajdasági magyaroké pedig majdnem 50%-kal csökkent. A mindenütt megfigyelhető kedvezőtlen értékű öregedési indexek alapján a külhoni magyarság lélekszámában a következő években is csökkenő tendencia várható.

		2001–2002	2011	2021–2022
Románia	Teljes népesség	21 698 181	20 121 641 ebből ismeretlen nemzetiségű: 1 236 810	19 053 815 ebből ismeretlen nemzetiségű: 2 484 926
	Magyarok száma	1 434 377	1 227 623	1 002 151
	Magyarok aránya	6,6%	6,5%	6%
Szlovákia	Teljes népesség	5 379 455	5 397 036	5 450 421
	Magyarok száma	520 528	458 467	456 154 1. helyen: 422 065 2. helyen: 34 089
	Magyarok aránya	9,7%	8,5%	7,7%
Szerbia	Teljes népesség	7 498 001	7 186 862	6 647 003
	Magyarok száma	293 299	253 899	184 442
	Magyarok aránya	3,9%	3,5%	2,8%
Ukrajna	Teljes népesség	48 240 902	n. a.	n. a.
	Magyarok száma	156 566	n. a.	n. a.
	Magyarok aránya	0,3%	n. a.	n. a.

1. táblázat: A magyarok számának és arányának változása a négy szomszédos országban.

Forrás: Népszámlálási adatok

Kárpátalja esetében a SUMMA 2017 felmérésre (Tátrai és mtsai., 2020), illetve a frissebb kutatói becslésekre alapozhatjuk állításainkat. A SUMMA 2017 kutatás alapján a magyarok valószínűsíthető létszáma Kárpátalján 125–135 ezer között mozoghatott 2017-ben; a háború következtében az otthon tartózkodó kárpátaljai magyar lakosság 100 000 fő körüli létszámmra csökkent.

A külföldi magyar közösségek kedvezőtlen korfája miatt a népességcsökkenés a gyermekeket és a fiatalokat markánsabban érintette, mint az idősebb korosztályokat.

Termékenységi arányszám a szomszédos országokban

Összehasonlító perspektívában a többség és a kisebbségi magyar közösségek termékenységi magatartása nem különbözik radikálisan. A szomszédos államokban kisebb ingadozásokkal, de tendenciáját tekintve emelkedett a termékenységi arányszám az utóbbi évtizedben, így feltételezzük, hogy ez a magyarok esetében is hasonlóképp történt.

A kis eltérés a kisebbség kárára – az országos átlag és a magyar átlag között – legalább három tényezővel magyarázható:

- A vegyes házasságokban született gyermekeket magasabb arányban regisztrálják többségi nemzetiségűként (tehát elképzelhető, hogy nem a termékenységi ráta alacsonyabb, hanem a regisztrálásnál többséginek regisztrálnak számos gyermeket).
- A 2011-es (és 2021-es) népszámlálásoknál viszonylag magas a nemzetiiségre vonatkozó válasz megtagadása. A demográfusok feltételezése szerint ez elsősorban a kisebbségek esetében bír torzító hatással. Romániában például 2,5 millió lakos nemzetiségi adata hiányzik (!).
- A külföldi magyarság öregedési indexe magasabb az országos átlagnál.

Ország	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Magyarország	1,23	1,34	1,35	1,44	1,45	1,53	1,54	1,55	1,55	1,59	1,61	1,56
Ausztria	1,43	1,44	1,44	1,46	1,49	1,53	1,52	1,47	1,46	1,44	1,48	1,41
Horvátország	1,48	1,51	1,46	1,46	1,40	1,42	1,42	1,47	1,47	1,48	1,58	1,53
Románia	1,47	1,52	1,46	1,56	1,62	1,69	1,78	1,76	1,77	1,80	1,81	1,71
Szerbia	1,40	1,42	1,43	1,46	1,46	1,46	1,49	1,49	1,52	1,48	1,52	1,59
Szlovákia	1,45	1,34	1,34	1,37	1,40	1,48	1,52	1,54	1,57	1,59	1,63	1,57
Szlovénia	1,56	1,58	1,55	1,58	1,57	1,58	1,62	1,60	1,61	1,59	1,64	1,55
Ukrajna	1,46	1,53	n.a.	1,46	1,36	1,35	1,26	1,20	1,14	n.a.	n.a.	n.a.

2. táblázat: Termékenységi ráta Magyarországon és a szomszédos országokban.

Forrás: Eurostat, 2024

Becsléseink szerint – a 2021–22-es népszámlálások alapján, illetve a SUMMA 2017 kutatás alapján – Erdélyben 262 000, Felvidéken 112 500, a Vajdaságban 52 000, Kárpátalján pedig 35 000 magyar család van. Hasonló becslések alapján Romániában 7500, Szlovákiában 3300, Szerbiában 1350, Ukrajnában pedig 1300 magyar gyermek született 2021–22-ben. Így összesen a jelzett négy országban az utóbbi évek átlagában mintegy 13 500 magyar nemzetiségű gyermek születését regisztrálták.

A 2011 körüli népszámlálások szerint ez a szám tizenötezer felett volt. Romániában 381 239 (20–49 évesek), Szlovákiában 172 180 (19–49 évesek), Szerbiában pedig 59 238 (20–49 évesek) magyar tartozik a kutatásban vizsgált 18–49 éves korosztályba.

